

ech weess, datt Verzicht näischt Attraktives ass. Mee sou ass et nun awer mol. Wa mer d'Äerderwärmung op e Minimum wëlle reduzéieren an d'Aartestierwe stoppe wëllen, da muss mer op d'Brems trëppelen. Mir kënnen net weider esou iwwert eise Planéit hierfale wéi bis elo - och net, wa mer fir d'Ausbeutung vun der Äerd just erneierbar Energie géifen notzen.

Mir alleguerte wäerten eise Liewensstil mussen upassen an eng Hand mat upaken, wann et drëms geet, d'Wunnen an den Transport méi klimafrëndlech ze maachen.

Selbstverständlech sollen dobäi déi Persounen, deenen et elo schonns un allen Ecken an Enner feelt, awer net nach zousätzlech finanziell belaauscht ginn. Dat huet de Premier jo gëschter och selwer gesot. A jo, et goufen, och iwwert d'Klimapolitik eraus, eng ganz Rei sozial Mesuren ugekënnegt, déi souwuel den Erwuessene wéi och de Kanner zegutt kommen.

Datt de Mindestloun elo schonns véiermol no uewen ugepasst ginn ass an trotzdeem ëmmer nach net un déi héich Liewenskäschten an eisem Land ugepasst ass, ass dobäi a mengen Aen awer näischt, mat deem ee sech ze vill bretze sollt. Wäer et eemol zu enger anstänneger Erhéijung komm, hätt een duerno vläicht net esou heefeg erëm misen nobesseren.

D'Piraten begrëisse selbstverständlech awer all Erhéijung vum Mindestloun, egal wéi kleng se dann ass, genee wéi och d'Erhéijung vum REVIS, der Allocation de vie chère an d'Reindexéierung vum Kannergeld. All Drëps op e gliddege Steen ass besser, wéi keng Drëps op de gliddege Steen an nach Feier drënner ze maachen. Mee trotzdeem geet et net duer.

Duerfir fanne mer och déi nei Measure, déi et de Kanner aus Familljen, deenen et finanziell net esou gutt geet, soll erméiglechen, mëtten an der Schoul fir näischt kënnen ze iessen, exzellent. A mir freeën eis och, datt d'Museksschoulen an de Sport fir all Kand solle méi accessibel ginn. Och gratis Maison-relaise kléngen um Pabeier an an dem geschwatenue Wuerter hei op der Tribün exzellent!

D'Fro ass just: Wou sinn déi Maison-relaisen? Wou sinn d'Sportveräiner, déi déi Kapazitéiten hunn, fir all déi motivéiert Kanner elo opzefänken? Well gratis Maison relais dat ass och en Engagement, datt och jiddereen eng Plaz an der Maison relais kritt. A souwäit ech dat weess, ech kucken hei eng kéier esou an déi Gesichter vun de Gemengepäpp a Gemengemammen heibannen, an ech hunn dat gëschter och bei der Ried gesinn: Do war e bëssen Entsetzen an den Aen opkomm, wéi se realiséiert hunn, datt gratis Maison relais, an domadder quasi en Urecht an der Maison relais, bedeit, datt vill méi Maison-relaise mussen gebaut ginn, Personal muss rekrutéiert ginn, fir deene Kanner eng Plaz ze schaffen, fir datt se kënnen dervu profitéieren.

Et ass schéi gesot: „Et ass gratis!“, mee wann een net dervu profitéiere kann, dann ass et schéin, wann et gratis ass, mee et huet een näischt dovunner.

Datt dës punktuell Mesuren also elo awer gebraucht ginn, fir doriwwer ewech ze tréischen, datt et net zu enger grousser Steuerreform komme wäert, ass méi wéi bedauerlech. Mir wësse ganz genee, datt eisen aktuelle Steiersystem net gerecht ass, datt verschidde Liewensmodeller par rapport zu anere ganz offensichtlech benodeelegt ginn. An trotzdeem soll elo einfach esou weidergemaach gi wéi bis elo.

D'Ongerechtegkeete vis-à-vis vun Elengerzéienden a Wittleit ginn einfach ignoréiert. Et huet ee bal d'Gefill, datt dës Regierung, déi ugetruede war, fir gesellschaftlech Verännerungen ze huelen, fir deene gesellschaftleche Verännerunge Rechnung ze droen an alle Gesetzter, déi - an dat ginn ech gären zou - grouss sozial Reforme gemaach huet am Sënn vun Unerkennung vu Minoritéiten, déi Trennung vu Kierch a Staat ugepak huet, dorunner scheitert, d'Trennung vu Kierch a Staat am Steiersystem hinzekréien.

Da kommt, mir vergiessen net, datt den aktuelle Steiersystem dorobber baséiert, wat d'Kierch als ideal Famill gesäit, an net op deem, wat haut gelieft gëtt. An duerfir ass et ëmsou méi schlëmm, datt grad dës Regierung, déi déi historesch Chance hat, elo an aacht Joer a warscheinlech och an deenen nächsten zwee Joer et net fäerdegbréngt, mat dësen Ongerechtegkeeten, déi historesch verschold sinn - net vun der Regierung just virdrun, mee historesch verschold sinn -, mat deenen opzeraumen.

Déi punktuell Saachleeschungen, déi gëschter ugekënnegt goufen, ginn net duer, fir déi aktuell Ongerechtegkeeten auszegläichen.

Eppes Weideres, wat mech - a warscheinlech och vill aner Familljen zu Lëtzebuerg - gëschter besonnesch frappéiert huet, war dem Minister seng Ausso, datt sech zu Lëtzebuerg kee méi tëscht Famill a Beruff misst entscheeden. A jo, dat stëmmt! Mee net, well dës Regierung esou fantastesch der-

fir gesuergt huet, datt ee Famill a Beruff suergen - a stressfräi ënner een Hutt kritt.

Nee, hei am Land mussen ganz einfach vill Eltere sech net méi entscheeden, ob se léiwer schaffe ginn oder bei de Kanner wëlle sinn, well de Staat mat senger sozialer Logementspolitik dëse Choix scho fir si gemaach huet. Et muss kee sech méi entscheeden, well just nach eng Optioun a Fro kënn: an zwar déi, zu zwee schaffen ze goen. Ob eigentlech ee vun den Eltere gäre wéilt bei senger Kanner bleiwen, spilt guer keng Roll - onofhängeg, ob Mann oder Fra. Wann een hei am Land wëllt iwwert d'Ronne kommen, da muss een zu zwee schaffe goen, wann een net grad e gléckleche Groussverdénger, Rentier oder Ierwen ass.

Mir schwätzen oft dervun, wéi schweier et fir Elengerzéiender ass, mat hire Kanner iwwert d'Ronnen ze kommen. Ma wéi schweier wär et dann, zousätzlech zu sengem Kand mat nëmmen engem Salaire och nach fir e Partner opzekommen? Dat ass fir déi ganz grouss Majoritéit vun de Familljen einfach net méi méiglech.

Déi vill Saachleeschungen vun der Regierung ginn ëmmer nëmmen an eng Richtung: Si komme just deenen Elteren zegutt, déi schaffe ginn. D'Kanner müssen ëmmer méi an ëmmer méi laang an d'Crèche an an d'Maison relais, wou de Staat fir hir Prise en charge vill Suen ausgëtt. Mee wie seng Kanner selwer wëllt versueren an dem Staat jo domat géif Sue spueren, dee kritt näischt oder ganz weëneg. Dat fanne mir Piraten net gerecht an och net am Sënn vum Wuel vum Kand.

Mir fuerdere säit laangem, datt een den Elteren hei e richteg Choix muss loosse: Wie seng Kanner léiwer selwer wëllt versueren an duerfir net vun der staatlecher gratis Kannerbetreuung wëllt profitéieren, dee misst de Montant, dee mir als Allgemengheet fir déi Kannerbetreuung virgesinn hunn, kënnen ausbezuelen kréien. Dat géif de Staat keen Cent méi kaschten a ville Familljen awer eng Méiglechkeet ginn, fräi kënnen ze entscheeden, ob si zu zwee wëlle schaffe goen oder ob nëmmen ee vun hinne wëllt schaffe goen - oder an engem ganz flexibelen anere Modell. Well dat ass Fräiheet!

(Brouhaha)

Datt vill Familljen ouni staatlech Ënnerstëtzung zu Lëtzebuerg just nach iwwert d'Ronne kommen, wann déi zwee Elterendeeler schaffe ginn, läit virun allem och un de Logementspräisser, déi säit Joren duerch de Plaffong ginn, ouni datt de Staat deem eppes entgéintzesetzen hätt.

Ech fille mech ëmmer erëm e bësse wéi an „Und täglich grüßt das Murmeltier“: An all Ried zur Lag vun der Natioun, an all Budgetvirstellung, an all Chamberessiouen, all Nationalfeierdag schwätze mer dervun, datt de Logementsproblem seriö wär. Et ass e bësse wéi de Klimawandel: Jiddweree seet, datt et seriö ass, mee maachen di mer näischt.

Mir bräichten all Joer ongeféier 6.000 nei Wunnenen zu abordable Präisser, fir der enormer Nofro kënnen gerecht ze ginn. A wat hu mer gëschter héieren? Wann et gutt geet, brénge mer der an den nächste Joren zesummegerechent 8.000 fäerdeg. An dann ass et nach net kloer, wat d'Regierung fir en abordable Präis hält. Vergaange Projeten, wéi zum Beispill de Projet Elmen, hu jo gewisen, datt och Sozialwunnenge schonn zu vill ze héije Präisser verkaft ginn.

Niewent der staatlecher Offer u bezuelbarem Wunraum sollen awer och privat Bauträger mat an d'Boot geholl ginn, an den Immobiliemaart als Ganze soll duerch eng Reform vun der Grondsteuer esou verännert ginn, datt Spekulationen op Baustellen an Zukunft hoffentlech der Vergaangenheet ugehéiere wäerten.

Grad dee leschte Punkt ass dach méi wéi begrëssenswäert: Eng Steuer op Bauterrainen, déi bewosst net bebaut ginn a broochleien an enger Zäit, an där Wunraum dréngend gebraucht gëtt, ass ganz dréngend néideg! Do sinn ech mat der Regierung tatsächlech ganz enger Meenung.

4. Dépôt d'une proposition de loi par M. Sven Clement

An ech hunn duerfir och iwwert de Summer mat de Piraten zesummen un enger konkreter Gesetzespropos geschafft, déi ech dann och haut wéilt ofginn.

Wannechgelift, Här President.

■ **M. Mars Di Bartolomeo**, *Président de séance.* - Merci.

Exposé

■ **M. Sven Clement** (*Piraten*), *auteur.* - Nodeems mir gëschter iwwerraschenderweis vum Premier gewuer goufen, datt d'Regierung déi selwecht Iddi verfollegt, hat ech nach kuerz driwwer nogeduecht, meng Propos net méi anzerechen - well et sollt jo eppes kommen. Mee ech hunn aus der ugekënnegter Steuerreform, dem ugekënnegte Verfassungsreferendum, der ugekënnegter Legaliséierung vun

Cannabis nawell meng Léiere gezunn. Net alles, wat d'Regierung esou seet, gëtt och Realitéit. A fir ze verhënnern, datt dat dann och an dësem wichtige Dossier ka geschéien, hunn ech dann och haut eis Gesetzespropos matbruecht.

Wann den Text vun der Regierung dann iergendwann tatsächlech sollt virleien - man bemerke den Konjunktiv -, sinn d'Piraten natierlech méi wéi gewëllt, och un dësem konstruktiv matzeschaffen. Mee falls et nach laang géif daueren, kéinte mir als Chamber op Basis vun eisem Text jo och eis eege Responsabilitéiten huelen.

Ech wëll elo hei net ze wäit op dës Gesetzespropos agoen, mee loosst mech awer kuerz ëmräissen, wéi d'Piraten sech dës Steuer virstellen.

Mir proposéieren eng Steuer, déi a Fonctioun vun der Gréisst vum Terrain an de Joren, déi den Terrain net bebaut gëtt, no uewen zouhëlt. Esou solle Persounen discouragéiert ginn, Terrainen iwwer länger Zäit broochleien ze loosse. Wuelbemierkt geet et hei nëmmen ëm Terrainen, déi an enger Zon leien, déi geduecht ass, fir bebaut ze ginn. Natierlech soll kee besteiert ginn, deenen en eidelen Terrain an enger Gréngzon besëtzt. Dat wär absurd.

Gläichzäiteg wëlle mer Privatleit, déi en Terrain fir hir Kanner kafen an esou laang net bebauen, bis d'Kanner al genuch sinn, fir eleng kënnen ze wunnen, natierlech och net bestrofen. Duerfir gesäit dësen Text och vir, datt all Persoun 8 Ar einfach esou an dann nach eemol 8 Ar zousätzlech pro Kand ka steierfräi besëtzen. Dat ass méi wéi grousszügeg. Ech kennen a mengem perséinlechen Ëmfeld keen, deen ënnert där heiter Steuer misst eppes bezuelen a jiddweree kéint senger Kanner weiderhin en Terrain verierwen, fir drop ze bauen, wann en dann d'Chance hat, dat ze hunn.

Mee alles, wat doriwwer erausgeet, ënnerläit dann der proposéierter Steuer. Méi wäit wëll ech awer elo net op eisen Text agoen. Mir wäerte jo sécher nach genuch Geleeënheeten dozou kréien, wann en an der Kommissioun diskutéiert gëtt.

7898 - Proposition de loi visant l'exploitation des terrains à bâtir à des fins d'habitation

5. Débat sur la politique générale sur l'état de la nation (suite)

Débat (suite)

Ech wëll mam Rescht vu menger Riedezäit nämlech nach op eng Rei aner wichteg Punkten agoen. An dorënner ass och ganz besonnesch den Drëtten Alter.

Eis eeler Matbiergerinnen a Matbierger sinn, wéi mer alleguerte wëssen, vun der Pandemie ganz besonnesch staark getraff ginn. Déi tragesch Ëmstänn aus den Alters- a Fleegeheemer hunn eis allewege beweegt a mir hunn och méi wéi eng kéier hei am héijen Haus, oder deemools nach am Cercle, iwwert dëst Thema geschwat.

Ëmsou méi erstaunlech fannen ech, datt d'Regierung an dësem wichtige Domän net méi opzeweisen huet wéi en Outil fir eng besser Präistransparenz, déi - säit Joren annoncéiert - nach ëmmer net do ass, an eng Augmentatioun vun der Unzuel vun de Better. Do hat ech mer wierklech méi erwaart! Ech hat gehofft, datt dës Pandemie eis zu engem wierklechen Ëmdenken an dësem Beräich géif beweegen.

Mir brauchen dréngend e breeden Discours iwwert d'Dignitéit vum Mënsch am Alter. Déi grouss Majoritéit vu Fleege- a Gesondheetspersonal gëtt all Dag hiert Besch, fir de Bewunner an den Alters- a Fleegeheemer e confortabelt Doheem ze bidden. Mee souguer hir Aarbecht geet net duer, fir géint d'Isolatioun vun deene villen ale Leit virzegoen.

Wann d'Personalschlëssele knapp sinn an d'Minutte vun der Assurance dépendance esou just duerginn, fir eemol duerch d'Zëmmer ze huschen, de Resident séier ze wäuschen, éier ee scho beim nächste muss sinn, dann ass et ganz schweier, de Mënsche mat hire Besoinen an eventuellen Ängschten wierklech gerecht ze ginn. Do kann een dem Personal awer näischt virwerfen, wuel awer der Regierung, déi hei d'Wirtschaftlechkeet iwwert de Mënsch stellt. Duerfir mussen mer vill méi breet un de Sujet vum Drëtten Alter erugeen, wéi just iwwer eng Augmentatioun vun der Unzuel vun de Better ze schwätzen.

6. Dépôt d'une proposition de loi par M. Sven Clement

Exposé

Eng kleng Pist wär iwwregens och, an dat huet och d'CSL proposéiert, de Reajustement weiderhi bei de Pensioune gëllen ze loosse, esou wéi d'CSL dat, mengen ech, och alle Parteien kommunizéiert huet.

Duerfir, Här President, hunn ech hei nach eng Proposition de loi, déi deem géif Rechnung droen.

7899 - Proposition de loi modifiant les articles 219bis, 223, 225bis du code de la sécurité sociale

7. Débat sur la politique générale sur l'état de la nation (suite)

Débat (suite)

Och wat d'Integratioun vu Persounen mat Handicap ugeet, muss nach villes verbessert ginn. Nach vill ze oft liewen och Mënsche mat engem Handicap a Strukturen, vum Rescht vun der Gesellschaft isoléiert, well hinnen d'Participatioun esou schweier gemaach gëtt.

Kucke mer nëmmen den Adapto: Aktuell sinn zu Lëtzebuerg nëmmen 13 % vun de Busarrête behënnerteregerecht - 13%! Mir si Signataire, mir hunn d'UN-Behënnerterechtskonventioun ratifizéiert, mir hu grouss Campagnë gefouert, datt Lëtzebuerg, elo wou mer déi Konventioun ratifizéiert hätten, eppes géif maache fir Leit mat Behënnerung, datt se inkludéiert wäeren an eisem Liewen. Fakt ass: 13 % vun de Busarrête si behënnerteregerecht.

Wie Pech huet a bei deene 87 anere Prozent wunnt - jo, deenen huet Pech! Anescht kann een et net soen. Wat maache mer dogéint? Weëneg bis guer näischt!

Den Adapto-Service ass fir vill Persounen mat Handicap also den eenzege Wee, fir sech ze deplacéieren, an trotzdeem limitéiere mir d'Trajeten.

(Interruption)

Jo jo, et ass zum Deel Gemengekompetenz, mee de Staat kann awer dann de Gemengen déi néideg Moyenen zur Verfügung stellen an de Gemenge soen: „Dir musst, wann Der eng Strooss oprappt ...“, an déi meescht sinn op Staatsstroossen, „ma hei, Dir kritt keng Geneemegung, fir déi Staatsstrooss opzerappen, wann dee Busarrët net nei gemaach gëtt.“ Et huet ee Moyenen, wann ee se wëllt notzen. D'Fro ass just, ob een et eng Prioritéit mécht, fir eebe Leit mat Behënnerung ze inkludéieren, oder net.

An trotzdeem limitéiere mir d'Trajeten, déi ee pro Persoun mam Adapto zegutt huet. Firwat a mat wat fir engem Recht? Mir limitéieren den effentlechen Transport fir Persounen ouni Handicap jo och net op eng bestëmmten Unzuel vu Faarten. Wa mer an de Bus oder an den Tram klammen, mussen mer jo keen Ticket méi knipsen, wou gezielt gëtt, ob mer eis 360 Trajete vum Joer nach net erof hunn. Wien den Adapto hëlt, där 360-mol d'Joer fueren. Allez-retour heescht dat, datt ech nëmmen all zweeten Dag eppes där 360 maachen. De Rescht vun der Zäit - 50 % vum Joer - sinn ech doheem agespaart. Dat ass Inklusioun vun dëser Regierung!

Hei hätt ech mer wierklech eng Adaptatioun erhofft; eng Adaptatioun, déi fir d'Gläichstellung vu Persounen mat an ouni Handicap dréngend noutwendig wär.

Léif Kolleeginnen a Kolleegen, ech muss esou lues zum Schluss kommen, mee net ouni nach op en allerlescht Thema wëllen anzegoen, wat eis alleguerten an all Alters- a Gesellschaftsschicht betrëfft: d'mental Gesondheet.

Och de Premier ass gëschter op dat wichtegt Thema agaangen an och mir an der Chamber hate schonns deen een oder deen aneren Debat zu dësem ganz zentralen Thema. An eigentlech si mer eis iwwer all d'Bänken hei eens gewiescht: Der mentaler Gesondheet muss méi Opmierksamkeet geschenkt ginn a Behandlung bei engem Therapeut mussen vun der Krankeess rembourséiert kënnen ginn. Mir sinn eis eens, an et geschitt awer näischt, well d'CNS an d'Federatioun vun den Associatiounen vun den Therapeuten hei säit Jore keen Accord fannen. Duerfir geet deen Dossier einfach net virun.

Mee dat kann een dach dann net einfach esou am Raum stoe loosse! Do kann d'Regierung sech jo net einfach op de concernéierten Acteuren ausrouen an alles op si schiben. Wann et op deem bis elo gewielte Wee net weidergeet, da muss ee vläicht aner Piste wien.

Während der Pandemie si weltwäit d'Zuele vu Persounen, déi sech weënst Problemer aus dem Beräich vun der Santé mentale a Behandlung beginn hunn, an d'Luucht gaangen.

D'Zäit drängt, mee Lëtzebuerg kënn mat de Remboursementer net vum Fleck. Dat kann einfach net sinn! Hei muss d'Regierung endlech Responsabilitéiten iwwerhuelen.

D'Mënsche brauchen Hëllef, déi bezuelbar ass. An dat zielt net nëmme fir Persounen mat Depressiounen, mat Burnout oder anere mentale Krankheeten, un déi ee bei dësem Sujet vläicht als éischt denkt. Jo, dat zielt och fir Persounen mat Suchterkrankungen. Jo, och Suchterkrankungen zielen zum Domän vun der Santé mentale. Doru soll een och denken, wann een déi nächste kéier nees vun der Sécherheet op der Gare schwätzt an dovunner, wéi een déi Leit do forttritt.

Heiansdo hunn ech d'Gefill, datt vergiess gëtt, datt dës Leit och Mënsche sinn; Mënschen, déi Hëllef